

Анатолій Федорович Гуцал – археолог, педагог, Людина

Віталій Гуцал,
кандидат історичних наук,
завідувач науково-дослідної лабораторії археології
Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка

«ДЯКУЮ ВАМ ВСІМ ЗА ТЕ, ЩО Я МАЮ ЧЕСТЬ ЖИТИ БІЛЯ ВАС»

Рік тому під час проведення X Міжнародної науково-практичної конференції «Археологія і фортифікація України» в середовищі організаторів визріла ідея присвятити наступний одинадцятий форум 75-річчю відомого українського археолога, історика, краєзнавця Анатолія Федоровича Гуцала.

Оскільки ювіляр критично ставився до таких святкувань, тож було домовлено розпочати підготовчу роботу без його особистої на те згоди. Захід для Анатолія Федоровича мав стати сюрпризом без надмірного афішування та віншування.

Проте не судилося статися задуманому – 22 вересня Анатолій Федорович відійшов у вічність. Попри те, що впродовж п'яти років він боровся з онкологічним захворюванням, навіть для близьких його смерть стала дещо несподіваною, адже до останнього він провадив звичний спосіб життя, займався наукою, порався на дачі, доглядав пасіку. Різка погіршення настало після вимушеного сходження на четвертий поверх міської поліклініки. Лише на п'яту добу лікар однієї з викликаних бригад швидкої допомоги звернув увагу на окремі симптоми, які вказували на інфаркт. Терміново Анатолія Федоровича було доставлено в обласний кардіоцентр, де йому успішно здійснили оперативне втручання, але, на жаль, втрачений час дозволив розвинутися невідворотнім процесам, які, з рештою, призвели до загострення, а відтак – до смерті.

Сумна звістка за короткий час набула розголосу, викликавши сотні репостів, співчутливих відгуків та коментарів. Зважаючи на це, ми дякуємо усім, хто підтримав нашу сім'ю у цю важку хвилину, та вважаємо за доцільне ознайомити громадськість із останньою публічною промовою Анатолія Федоровича, зробленою ним у вузькому колі кафедралів 3 вересня 2021 р. під час святкування свого 75-річчя. На сьогодні власне це звернення можна вважати певним заповітом, спрямованим до учнів, колег та однодумців.

Текст промови

«Знаєте, ну я, щоби не вертатися другий раз, скажу те, що я хочу сказати. Що мене відрізняє, у першу чергу, від вас тут усіх присутніх? Висота моїх років. От ніби вчора був липень 1964 р., коли я переступив поріг цього вузу. Пам'ятаю кожен день, це ж уже ж п'ятдесят шість років пройшло. Фактично кожен день, кожен кафедру, кожен людину, яка зараз у нас на портретах у цій кімнаті, як вона називається? – меморіальній, усі вони пройшли перед моїми очима, кожен із них. Спостерігаючи за минулим, що я можу сказати, що особистості, люди, які, як казав Олександр Миколайович (Федьков – В. Г.), іноді бувають незамінні, вони роблять погоду, таку погоду на факультеті, ну а потім в університеті, педінституті робили в першу чергу двоє, от він згадав – це Іон Ізраїлевич Винокур і Анатолій Олексійович Копилов, це був такий тандем, це були такі опорні стовпи, які на своїх плечах тримали все. Пам'ятаю, ми, ми – головним чином Іон Ізраїлевич, дуже така пробишна людина, організовували для експедиції автомобіль ГАЗ-69, її поміг доставити нам генерал, такий був, служив у Львові, потім переїхав у Кам'янець-Подільський, Бубнов. Його син вчився на факультеті – і Бубнов багато разів бував на факультеті. І от виходить один раз і каже мені: «Була бесіда з Винокуром і Копиловим. Що, – каже, – за люди, що один, що другий». Розумієте, людина зі сторони, яка побула там пів години чи може трохи більше, він так їх оцінив і зрозумів..., з дуже

позитивної сторони. І от ці дві особи, вони заклали традиції всі ті, які ми маємо сьогодні і примножуємо їх. Ще тоді, коли факультет тільки реформувався в 60-ті роки, це було відділення в складі історико-філологічного факультету, коли утворювався деканат і так далі, були такі особи, які прагнули влади. Але це були люди, що якби вони сіяли ті зерна, то вони би дуже погано проростали. І ґрунту для того, щоби, скажімо, заявити себе, вони не мали, тому що те добре, що сіяли інші люди, переважало – і це погане, тонуло в тих добрих справах...

Усе крутиться перед моїми очима. Усе пройшло. Сімдесяти роки... Особливо згадується, коли Анатолій Олексійович Копилов поїхав у Болгарію. Які були спроби усунути його від влади. Теж їм не вдалося. Що я хочу сказати, що в суспільстві завжди, якщо є здорові сили, то це суспільство здорове, якщо є люди, які є зразком для наслідування, то це суспільство здорове. І приклад отих двох людей, про яких я казав, він і є власне... Після них були нові декани, були нові завідувачі кафедр, були навіть нові ректори. Але те добре, що вони заклали, дає нові паростки. Це дерево того добра розростається. Ці традиції кращі, які можуть бути в поведінці людей, у нас домінують. Зараз із приємністю можу сказати, що я є свідком цього самого розквіту цього добра, тих... тих... тих... насінин, які вони посіяли і які зараз міцніють, розвиваються. Тож, шановні колеги, шановні друзі, я бажаю вам, щоби завжди в житті ви керувалися тільки кращими прикладами, щоби від вас сяяло добром, злагодою, щоби ви завжди могли знаходити один з одним такі точки дотику, які би давали оптимальний результат.

Дякую вам всім за те, що я маю честь жити біля вас, бачити вас, слухати вас і брати приклад із вас – молодших чи старших. Усі ви люди, які заслуговуєте тільки похвали. Бажаю вам всім добра. І давайте вип'ємо за ті кращі традиції, які в нас існують».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ АНАТОЛІЯ ФЕДОРОВИЧА ГУЦАЛА

1. Довідник з археології України. Хмельницька, Чернівецька, Закарпатська області. Київ: Наукова думка, 1984. 215 с (співавтори: І. С. Винокур, С. І. Пеняк, Б. О. Тимошук, В. І. Якубовський).
2. Давні міри, письмо та календар. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2001. 168 с.
3. Давні календарі, міри, монети та письмо. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2006. 208 с.
4. Допоміжні історичні дисципліни. Тематика практичних занять та методичні вказівки до них. Кам'янець-Подільський, 2004. 17 с.
5. Археологічна спадщина Хмельницької області. Довідник. Київ-Чернігів: РВК «Деснянська правда». 2011. 176 с (співавтори: І. Р. Михальчишин, В. І. Якубовський).
6. Пам'ятки скіфських часів в Середньому Подністрів'ї. *Тези пленарних і секційних доповідей (результати польових археологічних досліджень 1970–1971 р.)*. Одеса, 1972. С. 194–196.
7. Работы в Хмельницкой области. *Археологические открытия 1972 г.* Москва: Наука, 1973. С. 264–265. (соавторы: И. С. Винокур, С. Э. Баженова).
8. Работы Подольской экспедиции. *Археологические открытия 1973 г.* Москва: Наука, 1974. С. 255–256. (соавтор И. С. Винокур).
9. Работы Подольской экспедиции. *Археологические открытия 1974 г.* Москва: Наука, 1975. С. 264–265. (соавтор И. С. Винокур).
10. Раскопки на Среднем Днестре. *Археологические открытия 1975 г.* Москва: Наука, 1976. С. 312. (соавтор И. С. Винокур).
11. Исследования в Среднем Поднестровье. *Археологические открытия 1976 г.* Москва: Наука, 1977. С. 276–277. (соавтор И. С. Винокур).
12. Раскопки и разведки на Среднем Днестре. *Археологические открытия 1977 г.* Москва: Наука, 1978. С. 306–307. (соавторы: И. С. Винокур, А. И. Журко, В. Ф. Мегей, И. И. Щегельский).
13. Некоторые черты погребального обряда племён Среднего Поднестровья VIII–V вв. до н. э. *Археологические открытия на Украине 1978–1979 гг. Тезисы докладов XVIII конф. Института археологии АН УССР*. Днепропетровск, 1980. С. 76.
14. Нові пам'ятки раннього залізного віку в Середньому Подністрів'ї. *Археологія*. Вип. 31, Київ: Наукова думка, 1979. С. 65–67.
15. Дослідження городищ раннього залізного віку в Середньому Подністрів'ї. *Тези доповідей V Подільської істор.-краєзн. конф.* Кам'янець-Подільський, 1980. С. 119–121.

16. Географія і топографія пам'яток VIII-V ст. до н. е. на Хмельниччині. *Тези доповідей обласної наук. конф. «Проблеми історичної географії Поділля»*. Кам'янець-Подільський, 1982. С. 50-51.
17. Порівняльна характеристика матеріальної культури Григорівського і Рудковецького городищ. *Тези доповідей другої Вінницької істор.-краєзн. конф.* Вінниця, 1984. С. 3-4.
18. Питання опису та картографії археологічних пам'яток у зв'язку з підготовкою "Зводу пам'ятників історії та культури народів СРСР". *Матеріали до зводу пам'яток історії та культури народів СРСР по Українській РСР*. Київ: Київська книжкова друкарня наук. книги, 1984. Вип. I. С. 3-14.
19. Житло середньодністровських племен VIII-V ст. до н. е. *Тези доповідей VI-ї Подільської істор.-краєзн. конф.* Кам'янець-Подільський, 1985. С. 25-26.
20. З історії вивчення пам'яток передскіфського і скіфського часу в Середньому Подністров'ї. *Тези доповідей третьої Вінницької істор.-краєзн. конф.* Вінниця, 1985. С. 47-48.
21. Волино-Подільські зв'язки доби раннього залізного віку. *Тези доповідей першої Волинської істор.-краєзн. конф.* Луцьк, 1985. С. 265-267.
22. Орнаментована кераміка VIII-V ст. до н. е. з Середнього Подністров'я, як джерело вивчення етнографічних груп. *Тези доповідей конф. "Проблеми етнографії Поділля"*. Кам'янець-Подільський, 1986. С. 151-152.
23. Дерев'яне житлобудівництво на півночі Хмельниччини. *Тези доповідей наук. конф. "Проблеми етнографії Поділля"*. Кам'янець-Подільський, 1986. С. 108-109. (співавтор О. В. Григоренко).
24. Землеробство племен Середнього Подністров'я VIII-V ст. до н. е. *Тези доповідей четвертої Вінницької істор.-краєзн. конф.* Вінниця, 1986. С. 46-47.
25. Рудковецьке городище в ряду пам'яток чорнолісько-жаботинського типу. *Тези доповідей VII-ї Подільської істор.-краєзн. конф. (секція археології)*. Кам'янець-Подільський, 1987. С. 20-21.
26. Подільське Подністров'я за доби раннього залізного віку. *Тези доповідей V-ї Вінницької істор.-краєзн. конф.* Вінниця, 1987. С. 64-67.
27. Исследование курганов эпохи бронзы в Хмельницкой области. *Археологические открытия 1985 г.* Москва: Наука, 1987. С. 324-325. (соавторы: И. С. Винокур, В. Ф. Мегей).
28. Об этнической принадлежности памятников Среднего Поднестровья эпохи раннего железного века. *Тезисы симпозиума "Киммерийцы и скифы"*. Кировоград, 1987. С. 39-41 (соавтор И. С. Винокур).
29. Дослідження могильника передскіфського часу на Середньому Дністрі. *Тези доповідей шостої Вінницької істор.-краєзн. конф.* Вінниця, 1988. С. 7.
30. Сільськогосподарське виробництво доби раннього заліза Середнього Подністров'я. *Тези доповідей наук. конф. "Проблеми історичної географії Поділля"*. Кам'янець-Подільський, 1988. С. 178-179.
31. Пам'ятки археології Хмельниччини і соціально-економічний фактор. *Тези доповідей наук. конф. "Проблеми екології Поділля"*. Кам'янець-Подільський, 1989. С. 244-245. (співавтор В. П. Мегей).
32. Дослідження курганів скіфського часу на Поділлі. *Тези доповідей восьмої Вінницької істор.-краєзн. конф.* Вінниця, 1989. С. 16-17.
33. Охоронні археологічні дослідження Кам'янець-Подільського педінституту в 1989 р. *Наук.-практ. семінар «Охорона та охоронні дослідження пам'яток археології на Україні в 1989 р.»*. Вінниця, 1990. С. 19-21. (співавтор І. С. Винокур).
34. Бернашівський могильник. *Тези доповідей VIII Подільської істор.-краєзн. конф. (секція археології)*. Кам'янець-Подільський, 1990. С. 28-29.
35. Дослідження Бернашівського могильника. *Тези доповідей XXXII звітної наук. конф. кафедр інституту за 1989-1990 рр.* Кам'янець-Подільський: Контакт, 1991. С. 6.
36. Система опалювання жилих будівель Рудковецького городища. *Проблеми етнографії, фольклору і соціальної географії Поділля*. Науковий збірник. Кам'янець-Подільський, 1992. С. 52-53.
37. Дослідження Бернашівського могильника у 1991-1992 рр. *Археологічні дослідження на Україні в 1992 рр.* Київ, 1993. С. 53-54.
38. До питання культурної приналежності Бернашівського могильника. *Тези доповідей XXXIII звітної наук. конф. кафедр інституту за 1991-1992 рр.* Кам'янець-Подільський, 1993. С. 109.
39. Стародавні форпости Товтрового кряжу. *Матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф.: "Подільський національний парк. Доцільність і проблеми створення"*. Кам'янець-Подільський, 1993. С. 75-76.

40. Городища скіфського часу на Дунаєвщині. *Тези доповідей республіканської наук. конф. Дунаївці: їх роль і місце в історії Поділля*. Дунаївці, 1993. С. 25–26.
41. Могильник предскифского времени на Среднем Днестре. *Тезисы докладов Междун. конф. "Проблемы скифо-сарматской археологии Северного Причерноморья"*. Запорожье, 1994. С. 54–55.
42. Історія Городоччини за археологічними даними. *Городоччина: минуле і сучасність у контексті історії*. (Науковий збірник). Городок, 1994. С. 68–71.
43. Нові археологічні дослідження на Ізяславщині і Шепетівщині. *Велика Волинь: минуле і сучасне. Матеріали Міжнародної наук. краєзн. конф.* Хмельницький, 1994. С. 428–431 (співавтор В. П. Мегей).
44. Нова пам'ятка доби бронзи на Ізяславщині. *Велика Волинь: минуле і сучасне. Матеріали Міжнародної наук. краєзн. конф.* Хмельницький, 1994. С. 437–439 (співавтори: І. С. Винокур, В. П. Мегей).
45. Поховальний обряд населення Середньої Наддністрянщини передскифського часу. *Матеріали IX-ї Подільської істор.-краєзн. конф.* Кам'янець-Подільський, 1995. С. 94–96.
46. Дорогоща – могильник доби бронзи в Погоринні. *Дивокрай. Південно-східна Волинь. Науково-краєзнавчий альманах*. Вип. 1. Хмельницький, 1995. С. 14–17 (співавтори: І. С. Винокур, В. П. Мегей).
47. Старожитності початку раннього залізного віку на Могилів-Подільщині. *Перша Могилів-Подільська краєзн. конф.* Могилів-Подільський, 1996. С. 20–23.
48. Бакота: доба ранньозалізного віку. *Хмельниччина: роки становлення та поступу (1937–1997). Матеріали Всеукраїнської наук. істор.-краєзн. конф.* Хмельницький: Доля, 1997. С. 154–157.
49. Лінійні міри давніх слов'ян за даними археології. *Академія на пошану проф. Л. А. Коваленка. Історичні дослідження*. Кам'янець-Подільський, 1997. С. 63–66.
50. Дослідження курганів скіфського часу біля с. Тарасівка. *Кам'янецьчина в контексті історії Поділля. Науковий збірник Т.1*. Кам'янець-Подільський, 1997. С. 85–88 (співавтор В. П. Мегей).
51. Про скіфську експансію на Поділля. *Поділля і Південно-Східна Волинь в роки Визвольної війни українського народу середини XVII ст.* Стара Синява: Поділля, 1998. С. 152–154.
52. Рахунок часу в первісному суспільстві. *Творчі вершини вченого: збірник наукових праць до 60-річчя від дня народження доктора історичних наук, проф. М. Г. Кукурудзяка*. / ред.кол.: Баженов Л. В., Винокур І. С. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет, 1998. С. 155–165.
53. Бернашовский могильник из Среднего Поднестровья в системе памятников раннего железного века. *Скифы, хазары, славяне и Древняя Русь. Международная научная конференция посвященная 100-летию со дня рождения проф. М. И. Артамонова*. Санкт-Петербург: Издательство Государственного Эрмитажа, 1998. С. 34–35.
54. "Черти і резі" – попередники слов'янського письма. *Наукові записки Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету. Історичні науки*. Т. 2/4. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 1998. С. 66–70.
55. Дослідження курганів скіфського часу у Середньому Подністров'ї. *Археологічні відкриття в Україні 1997–1998 рр.* Київ: Інститут археології АН України, 1998. С. 74–75. (співавтори: В. П. Мегей, В. А. Гуцал).
56. Дослідження курганів доби бронзи у с. Дорогощі на Волині. *Записки наукового товариства ім. Шевченка Т. ССХХХV. Праці Археологічної комісії*. Львів, 1998. 433–465. (співавтори: І. С. Винокур, В. П. Мегей).
57. Стовпові гробниці Шутнівецьких курганів. *Матеріали X Подільської істор.-краєзн. конф.* Кам'янець-Подільський, 2000. С. 101–102.
58. Археологічні розвідки в околицях с. Чабанівки. *Матеріали X Подільської істор.-краєзн. конф.* Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2000. С. 102–106. (співавтори: В. А. Гуцал, В. П. Мегей).
59. Кераміка із поселення скіфського часу в с. Сокилець. *Матеріали Дунаєвської істор.-краєзн. конф. Дунаївці*. 2000. С. 27–31. (співавтор: В. Захар'єв).
60. Рудковецьке городище і перший похід скіфів у Придністровський лісостеп. *Давня і середньовічна історія України. Істор.-археол. збірник на пошану І. Винокура з нагоди його 70-річчя*. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2000. С. 69–79.
61. Розкопки курганів скіфського часу на Кам'янецьчині. *Археологічні відкриття в Україні 1999–2000 рр.* Київ: Інститут археології АН України, 2001. С. 17–18. (співавтори: В. А. Гуцал, В. П. Мегей).

62. Питання давньої історії України і Молдавії у працях Г. І. Смирнкової. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету: історичні науки*. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2001. Т. 7 (9). С. 241–248 (співавтор В. А. Гуцал).
63. До питання про скіфську присутність на території Середнього Дністра. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету*. Вип. 2. Т. 1. Кам'янець-Подільський, 2003.
64. Результати досліджень курганів скіфського часу біля с. Теклівки на Кам'яничині. *Археологічні відкриття в Україні 2001–2002 рр.* Київ: Інститут археології АН України, 2003. С. 90–92. (співавтори: В. П. Мегей, О. Д. Могилов).
65. Поховальні споруди в курганах Західного Поділля (за матеріалами Т. Сулімірського). *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету. Історичні науки*. Кам'янець-Подільський: Інформаційно видавничий відділ Кам'янець-Подільського державного університету, 2003. Т. 11. С. 13–20. (співавтор В. А. Гуцал).
66. Могильник доби бронзи в Погоринні. *Вісник Нетішинського краєзнавчого музею*. Вип. 1. Нетішин, 2003. С. 43–58. (співавтори: В. П. Мегей, І. С. Винокур)
67. Скіфські кинджали з Поділля. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету. Історичні науки* Кам'янець-Подільський, 2004. Т. 12. С. 43–47.
68. Середньодністровська оборонна лінія епохи раннього заліза. *Матеріали XI Подільської істор.-краєзн. конф.* Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2004. С. 115–119.
69. Дерев'яні поховальні камери у курганах Західного Поділля. *Археологія Тернопільщини*. Тернопіль: Джура, 2003. С. 98–103. (співавтор В. А. Гуцал).
70. Теклівські кургани епохи скіфської архаїки. *Хмельниччина: Дивокрай*. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2004. №1–2. С. 18–24 (співавтор В. А. Гуцал).
71. Розкопки курганів епохи раннього заліза в с. Малинівці на Середньому Дністрі. *Археологічні відкриття в Україні 2002–2003 рр.* Київ: Шлях, 2004. С. 114–116. (співавтори: В. А. Гуцал, В. П. Мегей О. Д. Могилов).
72. Археологічні дослідження в Колодіївці. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету. Збірник за підсумками звітної наук. конф. викладачів і аспірантів*. Кам'янець-Подільський, 2004. Вип. 4. Т. 1. С. 3–4.
73. Кургани ранньоскіфської доби біля села Колодіївка на Середньому Дністрі. *Археологічні відкриття в Україні 2003–2004 рр.* Запоріжжя: Дике поле, 2005. С. 118–119. (співавтори: В. А. Гуцал, В. П. Мегей О. Д. Могилов).
74. Житло на Поділлі у X–VI ст. до н. е. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету. Історичні науки: На пошану академіка І. С. Винокура*. Кам'янець-Подільський, Оіюм, 2005. Т. 14. С. 36–46.
75. Третій Шутнівецький курган. *Хмельниччина: Дивокрай*. 2006. №1–2. С. 9–12.
76. Городища епохи раннього заліза Могилів-Подільського регіону. *Друга Могилів-Подільська краєзн. конф.* Могилів-Подільський–Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2006. С. 41–46.
77. Трипільський шар на Губинському городищі (розкопки 2004–2005 рр.). (Кобудь, Костянтинів, Старокостянтинів). *Науковий збірник «Велика Волинь»* Т. 34. Старокостянтинів: ПП. Мельник А. А. 2006. С. 153–159. (співавтор В. А. Гуцал).
78. Ранньоскіфський меч із Самчиків. (Кобудь, Костянтинів, Старокостянтинів). *Науковий збірник «Велика Волинь»* Т. 34. Старокостянтинів: ПП. Мельник А. А. 2006. С. 160–163. (співавтори: В. П. Мегей, О. О. Пажимський).
79. Розкопки курганів ранньоскіфської доби біля села Колодіївка у Середньому Подністров'ї. *Археологічні дослідження в Україні 2004–2005 рр.* Київ-Запоріжжя: Дике поле, 2006. С. 157–159. (співавтори: В. А. Гуцал, В. П. Мегей, О. Д. Могилов).
80. Археологічні дослідження Кам'янець-Подільської фортеці 2007 року. *Матеріали XII Подільської істор.-краєзн. конф.* Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2007. Т. 1. С. 205–210. (співавтор П. А. Болтанюк).
81. Шутнівецькі кургани. *Ранній залізний вік Євразії (до 100-річчя від дня народження О. І. Тереножкіна)*. Київ-Чигирин; Формат. 2007. С. 62–65.
82. Продовження робіт на курганах ранньоскіфського часу біля с. Колодіївка. *Археологічні дослідження в Україні 2005–2007 рр.* Київ Запоріжжя: Дике поле, 2007. С. 158–160. (співавтори: В. А. Гуцал, В. П. Мегей, О. Д. Могилов).
83. Друга міжнародна студентська конференція «Археологічні дослідження в Україні: здобутки і перспективи». *Освіта, наука і культура на Поділлі. Збірник наукових праць*. Т. 12. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2008. С. 494–503. (співавтори: І. В. Рибак, В. А. Гуцал).

84. Кургани VII-VI ст. до н. е. в межириччі середньої течії Збруча і Смотрича. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка. Збірник за підсумками звітної наук. конф. викл., доктор. і аспір. присв'ячений 90-річчю Кам'янець-Подільського національного університету*. Кам'янець-Подільський: К-ПНУ ім. І. Огієнка, 2008. Вип. 7. Т. 1. С. 24-25.
85. До питання створення археологічного музейного комплексу у Позбруччі. *Праці науково-дослідного інституту пам'яткоохоронних досліджень*. Київ: Фенікс, 2008. Вип. 4. С. 493-499.
86. Археологія Краси́лівщини. «Велика Волинь»: науковий збірник. Житомир: В. Котвицький, 2008. Вип. 39. Т. 1. С. 193-196.
87. Теклівський курганий некрополь. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка. Історичні науки*. Вип. 1. Кам'янець-Подільський: К-ПНУ ім. І. Огієнка, 2008. С. 6-24 (співавтори: В. А. Гуцал, В. П. Мегей, О. Д. Могилов).
88. Археологія Барщини. *Бар. Барська земля – кризь призму століть: І Міжнар. наук.-практ. конф. Бар: районна друкарня, 2008. С. 426-428.*
89. Про один із різновидів ранньоскіфських зооморфних вуздечкових прикрас. *Археологія*, 2008, №4. С. 44-48. (співавтор О. Д. Могилов).
90. Колодіївська курганна група ранньоскіфського часу. *Тези Міжнар. наук. конф. «Східноєвропейські старожитності в добу середньовіччя», присвяченій 90-річчю з дня народження видатного вітчизняного археолога Б. О. Тимощука*. Чернівці: Зелена Буковина, 2009. С. 23-24.
91. Курганий комплекс з бронзовим дзеркалом із Шутновець. *Епоха раннього заліза*. Київ. 2009. С. 125-134 (співавтор В. А. Гуцал).
92. Сарматське поховання в селі Петрівка Могилів-Подільського району. *Третя Могилів-Подільська науково-краєзн конф.* Могилів-Подільський-Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2009. С. 69-73 (співавтор В. А. Гуцал).
93. Дослідження курганів ранньоскіфського часу в районі середньої течії р. Збруч. *Археологічні дослідження в Україні 2006-2007 рр.* Київ: Академперіодика, 2009. С. 91-93. (співавтори: В. А. Гуцал, В. П. Мегей, О. Д. Могилов, О. Л. Баженов, П. А. Болтанюк).
94. Курганна група ранньоскіфського часу у пониззі Смотрича. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка. Історичні науки*. Кам'янець-Подільський: К-ПНУ ім. І. Огієнка, 2009. Вип. 2. С. 5-23. (співавтор В. А. Гуцал).
95. Перший Шутнівецький курган. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка. Збірник за підсумками звітної наук. конф. викл., доктор. і аспір.* Кам'янець-Подільський: К-ПНУ ім. І. Огієнка, 2009. Вип. 8. Т. 1. С. 21-22.
96. Штрихи до портрета проф. П. Ф. Щербини вибрані праці (історично-правовий цикл). Хмельницький; Видавництво Хмельницького університету управління та права. 2010. С. 16-17.
97. Тарасівські кургани. *Актуальні проблеми археології: тези Міжнародної наук. конф. на пошану І. С. Винокура*. Тернопіль: Астон, 2010. С. 46-47.
98. Скіфські кургани на Городоччині. *Городок*, 2010. 10 с.
99. Археологічна конференція на пошану І. С. Винокура. *Освіта, наука і культура на Поділлі. Збірник наукових праць*. Т. 15. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2010. С. 486-497.
100. Дослідження курганів ранньоскіфського часу на Городоччині. *Матеріали XIII Подільської істор.-краєзн. конф.* Кам'янець-Подільський: Абетка, 2010. С. 155-160.
101. Дослідження курганної групи Спасівка-Іванківці у Позбруччі. *Археологічні дослідження в Україні*. Київ: Інститут археології НАН України, 2010. С. 101-103. (співавтори: В. А. Гуцал, О. Д. Могилов, П. А. Болтанюк).
102. Окремі сторінки співпраці (перша і остання зустрічі, докторська дисертація, автомобільні справи). *Іон Винокур: подвижництво в освіті і науці*. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2010. С. 36-44.
103. Студентський старт у велику науку. *Лідер наукової школи (до 65-річчя від дня народження і 40-річчя науково-педагогічної праці проф. Л. В. Баженова)*. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2011. С. 25-28.
104. Дослідження курганного некрополя Спасівка-Іванківці на Хмельниччині. *Археологічні дослідження в Україні 2010 рр.* Київ-Полтава: Інститут археології НАН України, 2011. С. 93-94. (співавтори: В. А. Гуцал, О. Д. Могилов).
105. Археологічні дослідження села Чабанівки у 2000-2001 рр. *Археологія і фортифікація Середнього Подністров'я. Збірник матеріалів Всеукраїнської наук.-практ. конф. на честь 10-річчя відділу старожитностей*. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2011. С. 44-51.
106. Курган № 3 у с. Теклинка на Среднем Днестре. *Восточноевропейские древности скифской эпохи. Вестник Острогжского историческо-художественного музея им. И. Н. Крамского. Сбор-*

- ник научных трудов. Воронеж: ИПЦ «Научная книга», 2011. С. 97–109. (соавторы: В. А. Гуцал, А. Д. Могилов).
107. Третя Міжнародна студентська конференція «Археологічні дослідження в Україні: здобутки і перспективи». *Краєзнавець Хмельниччини: наук.-попул. збірник.* / гол. Ред. Л. В. Баженов. Кам'янець-Подільський: К-ПНУ ім. І. Огієнка, 2011. Вип. 2. С. 163–164 (співавтор О. Л. Баженов).
108. Роботи на пам'ятках археології в районі Сатанівських товтр. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка: Історичні науки.* Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2011. Т. 21. С. 147–156.
109. Теклівські кургани на Західному Поділлі. *Древности Восточной Европы. Сборник научных трудов к 90-летию Б. А. Шрамко.* Харьков: ХНУ им. В. Н. Каразина, 2011. С. 111–124. (співавтори В. А. Гуцал, О. Д. Могилов).
110. Документи архіву Інституту археології НАН України про дослідження археологічною експедицією Кам'янець-Подільський національного університету старожитностей скіфського часу. *Сучасні засоби збереження документів та нові методологічні підходи до наукових досліджень і застосування документів Національного архівного фонду України: наук. збірник за підсумками Всеукраїнської наук.-практ. конф.* Кам'янець-Подільський: К-ПНУ ім. І. Огієнка, 2012. С. 306–310.
111. Трипільська Бернашівка Володимира Збеневича. *Четверта Могилів-Подільська науково-краєзн. конф.* Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О. В., 2012. С. 224–229.
112. Нові сторінки до історії Кам'янця-Подільського. *Матеріали Всеукраїнської науково-краєзн. конф. «Хмельниччина в контексті історії України».* Хмельницький: ПП Мельник А. А., 2012. С. 456–458. (співавтор В. П. Мегей).
113. До питання музеєфікації пам'яток археології Хмельниччини. *Археологія і фортифікація Середнього Подністр'я. Збірник матеріалів II Всеукраїнської наук.-практ. конф.* / редкол.: В. С. Травінський (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2012. С. 26–30.
114. Кургани скіфського часу біля сіл Спасівка та Іванківці на Західному Поділлі. *Проблеми історії та археології України. Матеріали VIII Междун. научн. конф.* Харьков: ООО «НТМТ», 2012. С. 28–29. (співавтори: В. А. Гуцал, О. Д. Могилов).
115. Новые исследования курганов скифского времени на западе Восточноевропейской Лесостепи. *Матеріали III Междун. конф. «Кадырбаевские чтения».* Актобе, 2012. С. 141–153 (соавторы: В. А. Гуцал, А. Д. Могилов).
116. Дослідження у Городоцькому районі на Хмельниччині. *Археологічні дослідження в Україні 2011 рр.* Київ-Луцьк: ІА НАНУ, 2012. С. 452–453. (співавтори: В. А. Гуцал, О. Д. Могилов, П. А. Болтанюк).
117. Стародавні фортеці Деражнянського району. *«Деражняниця: минуле і сучасне» Матеріали Всеукраїнської науково-краєзн. конф.* / Ред. Кол. Баженов Л. В. (голова) та ін. Хмельницький: ПП Мельник А. А., 2013. С. 70–72.
118. А. Г. Філінюк. Погляд зі сторони. *Анатолій Філінюк: на службі українській освіті й науці: науково-довідковий вид.* / упоряд., автор вступної статті О. М. Завальнюк. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2013. С. 147–150.
119. Матеріали археологічних розвідок ранньоскіфського поселення в с. Сивороги та городища Маліївці. *Дунаєвеччина очима дослідників, учасників і свідків подій: Збірник науково-краєзнавчих праць.* / редкол.: Прокопчук В. С. (голова) та ін. Кам'янець-Подільський: ПП Зволейко Д. Г., 2013. Вип. 5. С. 49–55.
120. Ранньослов'янське капище з поселення с. Чабанівка. *Археологія і фортифікація Середнього Подністр'я. Збірник матеріалів III Всеукраїнської наук.-практ. конф.* / редкол.: В. С. Травінський (відп. Ред.) та ін. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2013. С. 34–37.
121. Археологічні дослідження Кам'янця-Подільського 2012 р. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка. Збірник за підсумками звітної наук. конф. викладачів докторів і аспірантів.* Кам'янець-Подільський: К-ПНУ ім. І. Огієнка, 2013. Вип. 12: у 3-х томах. Т. 1. С. 10–11.
122. Проблеми охорони археологічних пам'яток в Середньому Подністр'ї. *Стародавній Меджибіж в історико-культурній спадщині України. Науковий вісник з проблем регіональної історії та пам'яткознавства.* 2, 2013. Т. 1. Хмельницький, 2013. С. 64–68.
123. Кам'яні кургани Кам'яниччини. *Кам'яниччина: історія і сьогодення. Збірник матеріалів науково-краєзнавчого форуму, присвяченого 90-річчю від заснування Кам'янець-Подільського району.* Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2013. С. 27–37.

124. Дослідження м. Кам'янця-Подільського. *Археологічні дослідження в Україні 2012 р.* Київ-Луцьк: 2013. С. 354–355 (співавтори: Б. С. Строценя, П. А. Болтанюк, В. А. Гуцал, В. П. Мегей).
125. Поховальний комплекс скіфського часу в кургані № 9 біля с. Спасівка на Збручі. *Феномен Більського городища: До 70-річчя відділу археології раннього залізного віку Інституту археології НАН України та 80-річчя від дня народження видатного українського археолога проф. Є. В. Черненка.* Київ-Полтава: ЦП НАНУ і УТОПІК, 2014. С. 44–46.
126. Археологічні пам'ятки Шаргородщини. *Перша Шаргородська наукова історико-краєзн конф.: матеріали конф.* /Ред. колегія: С. Д. Гальчак (голова), Ю. А. Зінько (співголова) та ін. Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2014. С. 37–40.
127. Археологічні пам'ятки села Чабанівка в пониззі річки Ушиця. *Праці науково-дослідного інституту пам'яткоохоронних досліджень.* Київ: СПД Павленко, 2014. Вип. 9. С. 48–59.
128. Курган ранньоскіфського часу в Позбруччі. *Проблеми історії та археології України: Матеріали IX Міжнародної наук. конф.* Харків: ТОВ «НТМТ», 2014. С. 21–22. (співавтори: В. А. Гуцал, О. Д. Могилов).
129. Окремий поховальний комплекс у кургані № 9 біля с. Спасівка на Хмельниччині. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка. Збірник за підсумками звітної наук. конф. викл., доктор. і аспір. у 3 томах.* Кам'янець-Подільський: К-ПНУ ім. І. Огієнка, 2014. Вип. 13. Т. 1. С. 16.
130. Курган № 16 із Колодіївського могильника. *Матеріали XIV Подільської істор.-краєзн. конф.* / Копилов С. А. (співголова), Реєнт О. П. (співголова), Баженов Л. В. (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О. В., 2014. С. 100–105.
131. Курган № 11 із Колодіївського некрополя. *Археологія і фортифікація України. Збірник матеріалів IV Всеукраїнської наук.-практ. конф.* / редкол.: В. С. Травінський (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2014. С. 103–107.
132. Сергій Бібіков і археологія Поділля. *Археологічні студії «Межибіж»: науковий щорічник* / за ред. А. М. Трембіцького, О. М. Погорільця. Хмельницький: ІРД, 2014. С. 212–220.
133. Розкопки курганної групи в районі Гусикової гори на Хмельниччині та їх результати. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка: Історичні науки.* Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2014. Т. 24. С. 149–160.
134. Археологічна спадщина Віньковеччини. *Віньковеччина в історії Поділля. Матеріали наук. істор.-краєзн. конф.* / Л. В. Баженов (відп. ред.), В. В. Войтович (відп. секр.) та ін. Віньківці, 2015. С. 25–28.
135. С. Бібіков – дослідник середньодністровських старожитностей. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка. Збірник за підсумками звітної наук. конф. викладачів, докторів і аспірантів.* Кам'янець-Подільський: К-ПНУ ім. І. Огієнка, 2015. Вип. 14. Т. 1. С. 15–16.
136. За азимутами археологічної карти Є. Сіцінського. *Музейна справа на поділлі: історія та сучасність: зб. наук.-пр. за підсумками всеукр. наук. практ. конф.* / редкол.: В. С. Травінський (голова), Л. В. Баженов, О. М. Завальнюк та ін. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2015. С. 111–114.
137. Розкопки в с. Ружичанці 1965–1966 років. *Археологічні студії «Межибіж»: науковий щорічник.* / за ред. А. М. Трембіцького, О. Г. Погорільця. Хмельницький: ПП Мельник А. А., 2015. Вип. 4. С. 377–383.
138. Давня фортеця в селі Городиська. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка: Історичні науки.* Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня Рута», 2015. Т. 25. С. 220–236.
139. Курган з кам'яним валом на Західному Поділлі. *Археологія і давня історія України. Старожитності раннього залізного віку.* / редкол., Скорий С. А., Горбенко С. А., Болтрик Ю.В. [та ін.]. Київ. 2016. Вип. 2 (19). С. 212–230 (співавтори: О. Д. Могилов, В. А. Гуцал).
140. Кістяна піксіда з ранньоскіфського кургану на Поділлі. *Археологія і фортифікація України. Збірник матеріалів VI Міжнародної наук.-практ. конф.* / редкол.: О. О. Заремба (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О. А., 2016. С. 67–72. (співавтори: О. Д. Могилов, В. А. Гуцал).
141. Первый Спасовский курган. In: Sirbu, L. (ed.). *Culturi, Procese si Contexte in Arheologia. Volum omagial Oleg Levitski la 60 de ani.* Cisinu: Garamont Studio, 2016. С. 247–267 (співавтори: О. Д. Могилов, В. А. Гуцал).

142. Дослідження Рудковецького городища в 2016 р. *Наукові праці Кам'янець-Подільського нац. унів. ім. І. Огієнка. Збірник за підсумками звітної наук. конф. викладачів, докторів і аспірантів у 3 томах. Кам'янець-Подільський: К-ПНУ ім. І. Огієнка, 2017. Вип. 16. Т. 1. С. 18–19.*
143. Археологічна стежа Стефанії Нізевич-Баженової. *Баженова Стефанія Едуардівна: вчений історик, археолог, музеєзнавець, туризмознавець: науково-довідкове видання (бібліографічний покажчик) / К-ПНУ ім. І. Огієнка. / уклад: Л. М. Бабій. Кам'янець-Подільський: «Видавництво Абетка-Світ», 2017. С. 33–37.*
144. Результати розвідки на багатошаровому поселенні в с. Сокіл. *Археологія і фортифікація України. Збірник матеріалів VII Всеукраїнської наук.-практ. конф. / редкол.: О. О. Заремба (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О. А., 2017. С. 39–44. (співавтори: П. А. Болтанюк, Є. Ю. Левінзон).*
145. Черпаки Рудковецького городища і деякі питання хронології чорнолісся на Дністрі. *Археологія і давня історія України. Старожитності раннього залізного віку. / редкол., Скорий С. А., Горбенко С. А., Болтрик Ю. В. [та ін.]. Київ. 2017. Вип. 2 (23). С. 107–117.*
146. Давньоруський «Ізяславль» через призму публікацій із розкопок 1957–1964 рр. *Матеріали XV Подільської істор.-краєзн. конф. / редкол.: Копилов С. А. (співголова), Ресент О. П. (співголова), Баженов Л. В. (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О. В., 2017. С. 138–143. (співавтор: М. О. Сльозкін).*
147. Копилов і археологія. *Сергій Копилов очима колег, друзів, учнів: до 55-річчя від дня народження та 30-річчя науково-педагогічної діяльності в Кам'янець-Подільському національному університеті ім. І. Огієнка. / Укладачі В. А. Дубінський, В. С. Степанков. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня Рута», 2018. С. 117–118.*
148. Поховальний обряд Шутнівецького некрополя. *Іван Огієнко і сучасна наука та освіта: науковий збірник: серія історична. / редкол.: С. А. Копилов (гол. ред.) О. М. Завальнюк (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський: К-ПНУ ім. І. Огієнка, 2018. Вип. XIV. Т. 1. С. 121–130.*
149. Рятівні дослідження ранньоскіфського кургану на Городоччині *Археологія і фортифікація України. Збірник матеріалів VIII Міжнародної наук.-практ. конф. / редкол.: О. О. Заремба (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О. А., 2018. С. 63–68. (співавтор В. А. Гуцал).*
150. Дерев'яні склепи ранньоскіфського часу в курганах Середнього Подністров'я. *Археологія і давня історія України. Старожитності раннього залізного віку. / редкол., Скорий С. А., Горбенко С. А., Болтрик Ю. В. [та ін.]. Київ. 2018. Вип. 2 (27). С. 51–63.*
151. Дослідження Рудковецького городища. *Археологічні дослідження в Україні 2016. / гол. ред. Ю. В. Болтрик. Київ: ІА НАН України, 2018. 354 с. (співавтори: О. Д. Могилов, В. А. Гуцал).*
152. Археологічна експедиція та лабораторія археології історичного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. *Освіта, наука і культура на Поділлі: збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня Рута», 2018. Т. 25. С. 621–645. (співавтор В. А. Гуцал).*
153. Деталі плуга з городища біля с. Привороття Друге (Кармалюкова гора). *Археологія і фортифікація України. Збірник матеріалів IX Міжнародної наук.-практ. конф. / редкол.: О. О. Заремба (голова.) та ін. Кам'янець-Подільський: ФОП Буйницький О. А., 2019. С. 97–100 (співавтор О. Баженов).*
154. Віленський архіваріус М. І. Горбачевський і питання історичної метрології в його дослідженнях. *Вісник державного архіву Хмельницької області «Подільська старовина». Хмельницький, 2019. №1(4). С. 84–87.*
155. Рятівні дослідження курганів у Городоцькому районі в 2018р. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка. Збірник за підсумками звітної наук. конф. викл., доктор. і аспірант. у 3 томах. Кам'янець-Подільський: К-ПНУ ім. І. Огієнка, 2019. Вип. 18. Т. 1. С. 23–24.*
156. Дослідження чорноліських курганів в регіоні Дністровської ГАЕС. *Археологія і давня історія України. / гол. ред. О. Симоненко. Київ: ІА НАН України, 2019. Вип. 4 (33). С. 148–160.*
157. Археологічні дослідження на Кармалюковій горі біля с. Привороття. *Археологія Буковини: Здобутки і перспективи тези доповідей наукового семінару. Чернівці: ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2019. С. 32–39. (співавтори: В. А. Гуцал, П. А. Болтанюк, І. О. Старенький).*
158. Два кургани із Спасівського некрополя. *Іван Огієнко і сучасна наука та освіта : науковий збірник: серія історична. / редкол.: С. А. Копилов (гол. ред.), О. М. Завальнюк (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський: К-ПНУ ім. І. Огієнка, 2019. Вип. XV. С. 85–92.*

159. До питання створення археолого-історичного заповідника у Позбруччі в межах Городоцького і Гусятинського районів. *Створення музею-скансену черняхівської культури. Перші кроки: збірник доповідей за матеріалами конф.* Тернопіль: АРТ Поліграф 2019. С. 74–92. (співавтор В. А. Гуцал).
160. Житла Рудковецького городища (за матеріалами досліджень 1972 – 1974 р.). *Археологія і давня історія України* / гол. ред. О. Симоненко. Київ: ІА НАН України, 2020. Вип. 3 (36). С. 223–237.
161. Археологічна розвідка на давньоруському поселенні в с. Зелені Курилівці Новоушицького району. *Археологія і фортифікація України. Збірник матеріалів X Всеукраїнської наук.-практ. конф.* / редкол.: О. О. Заремба (голова.) та ін. Кам'янець-Подільський: ФОП Буйницький О. А., 2021. С. 96–99. (співавтор П. Комарніцький).
162. Розвідки в Середньому Подністрів'ї. *Археологічні дослідження в Україні 2019 р.* Київ: ІА НАН України, 2020. С. 325–327. (співавтори: В. А. Гуцал, П. А. Болтанюк, І. О. Старенький, Є. Ю. Левінзон).
163. Колодіївські кургани (дослідження 2004 р.). Матеріали XVI Подільської наук. істор.-краєзн. конф. / ред. кол. Копилов С. А (співголова) Баженов Л. В. (від. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня Рута», 2020. С. 283–286.
164. Археологічні розвідки Чемеровеччини. Слідами історії Чемеровеччини (до 515-річчя відомої українки Роксолани (Анастасії Лісовської). Збірник праць за матеріалами всеукр. наук. істор.-краєзн. конф. / редкол.: Л. В. Баженов (голова), Г. А. Мороз (відп. секретар) та ін. Чемерівці: РУТА, 2020. С. 15–20.

Фото 1. А. Ф. Гуцал серед членів студентського археологічного гуртка К-ПДП, 1965–1967 рр.
Зліва на право: Ю. Блажевич, В. Якубовський, І. Винокур, В. Стороженко, А. Гуцал, (?)

Фото 2. А. Ф. Гуцал у колі сім'ї: з дружиною Валентиною Павлівною і сином Віталієм

Фото 3. А. Ф. Гуцал зі студентами

Фото 4. А. Ф. Гуцал на розкопках кургану у Колодіївці, 2005 р.

Фото 5. А. Ф. Гуцал разом з С. М. Шпаковським та Р. В. Йолтуховським оглядають Пижівського ідола, 2010 р.

Фото 6. А. Ф. Гуцал та В. П. Мегей

Фото 7. А. Ф. Гуцал зі студентами у Бакотському скельно-печерному монастирі